

Preuzimanja i spajanja u plinskom gospodarstvu

PROCES KOJI SE UBRZAVA

Boris Labudović
dipl. ing.

Unatoč činjenici što struka već godinama upozorava da je i operatora plinskih distribucijskih sustava i opskrbljivača plinom previše na razmjerno malom plinskom tržištu kakvo je hrvatsko, značajnija okrupnjavanja započela su tek nedavno. Ipak, za očekivati je da će se, u godinama koja slijede, bitno smanjiti broj i jednih i drugih.

Preuzimanja i spajanja tvrtki u suvremenom su gospodarstvu uobičajena. Da neka tvrtka bude preuzeta i/ili spojena s nekom drugom nije važno je li velika ili mala, ima li 10 ili 100 000 zaposlenih, posluje li s dobro ili loše i je li osnovana prošle godine ili ima tradiciju dulju od 100 godina. Važno je samo da je zapala u određene poteškoće i/ili je njezina poslovna strategija došla do kraja i/ili pak njezin vlasnik ili vlasnici smatraju da od tog vlasništva više nemaju koristi.

Toga nije pošteđena ni energetika, a osobito u današnje vrijeme energetske tranzicije. Štoviše, vrijednosti preuzimanja i spajanja tvrtki u području energetike u posljednjih nekoliko godina dosežu milijarde eura, dolara i juana. Naravno, sve to se događa i u Hrvatskoj, iako je zbog svih ovih prirodnih katastrofa u pozadini široj javnosti promaklo vjerojatno najzanimljivije preuzimanje u posljednje vrijeme. Riječ je o preuzimanju u plinskom gospodarstvu, u kojem su glavnu

ulogu imale dvije velike domaće energetske tvrtke. Tako je HEP, odnosno njegova plinska tvrtka HEP Plin nedavno preuzela dvije plinske tvrtke iz sastava skupine Enerгия naturalis, jedne od trenutačnih zvijezda hrvatske energetike i cijelog gospodarstva. Da sve bude još zanimljivije, riječ je o tvrtkama koje su zapravo bile njezin 'core business' i oko kojih je cijela ta skupina i nastala.

PREDIGRA

No, spajanja i preuzimanja u hrvatskom plinskom gospodarstvu nisu ništa novo. Zapravo, moglo bi se reći da su ti procesi, potihlo i neprimjetno, započeli još prije dvadesetak godina.

Primjerice, još je u listopadu 2002. godine iz kutinske komunalne tvrtke Moslavina izdvojena tvrtka Moslavina plin za distribuciju i opskrbu plinom. Ubrzo potom preuzela ju je također plinska tvrtka Plin projekt iz Nove Gradiške koja je danas dijelom u talijanskom vlasništvu. Te dvije tvrtke danas (točnije, prema podacima Hrvatske stručne udruge za plin za 2018. godinu) na području Brodsko-posavske i Sisačko-moslavačke županije zajedno imaju 19 000 priključenih potrošača, od čega 17 820 kućanstava i godišnje distribuiraju 28,014 milijuna m³ prirodnog plina, od čega na kućanstva otpada 12,612 mil. m³, dok im ukupna duljina plinske mreže iznosi 822 km.

Nekako u isto vrijeme, Termoplin iz Varaždina započeo je s preuzimanjem komunalne tvrtke Komunalac iz Novog Marofa, čija su djelatnosti jednim dijelom također bile distribucija i opskrba plinom. Do 2005.

preuzeto je 55%, a do 2008. godine 100% Komunalca, koji je neko vrijeme potom poslovao pod nazivom Termoplin Novi Marof, da bi danas u cijelosti bio uklopljen u Termoplin. No, to nije sve. U prosincu 2004. Termoplin je otkupio i plinsku distribucijsku mrežu u naseljima na području Grada Varaždinskih Toplica, a 2005. preuzeo je 64,39% vlasništva u tvrtki Komunalac Konjšćina koja od 2008. godine nosi naziv Plin Konjšćina. Termoplin je time djelatnost distribucije i opskrbe plinom proširio s Varaždinske i na Krapinsko-zagorsku županiju, što je dodatno zaokružio potkraj 2007. godine, kada je otkupio plinske mreže na području općina Radoboj, Mihovljan i Novi Golubovec.

Danas Termoplin i Plin Konjšćina na području dvije županije sjeverozapadne Hrvatske

ske zajedno imaju 40 329 potrošača, od čega je 35 575 kućanstava i godišnje distribuiraju 101,364 mil. m³, od čega 46,902 mil. m³ za kućanstva, dok ukupna duljina distribucijske mreže iznosi 1569 km.

ULAZAK VELIKIH IGRAČA

Nakon desetak godina zatišja, preuzimanja i spajanja na hrvatskom plinskom tržištu ponovno su započela u veljači 2017. godine. Tada je tvrtka RWE Hrvatska (tada u vlasništvu njemačke energetske tvrtke Innogy koja je opet bila dio divovske njemačke energetske skupine RWE) preuzela tvrtke Koprivnica plin i Koprivnica opskrba, operatora plinskog distribucijskog sustava i opskrbljivača plinom iz Koprivnice. To je ujedno bio i prvi primjer ulaska nekog velikog europskog plinskog 'igrača' na taj način na hrvatsko plinsko tržište.

Godinu dana kasnije uslijedilo je novo veliko RWE-ovo preuzimanje. U siječnju 2018. godine zaključeno je preuzimanje tvrtke Montcogim-plinara sa sjedištem u Sv. Nedelji koja distribuirala plin i opskrbljuje potrošače na području čak četiri županije (Zagrebačke,

Karlovačke, Sisačko-moslavačke i Požeško-slavonske).

No, to nije sve. U skladu s velikim promjenama i na europskom energetsom tržištu, došlo je do promjene vlasništva nad mnogim tvrtkama i poslovnim područjima između dva njemačka diva: RWE-a i E.ON-a. U sklopu tog preslagivanja E.ON je preuzeo RWE-ovu podružnicu Innogy kojoj je, kako je ranije spomenuto, pripadala tvrtka RWE Hrvatska i sve njezine podružnice. Od kraja prošle godine hrvatske tvrtke iz sastava RWE-a tako posluju pod novim nazivom: E.ON.

Danas E.ON u Hrvatskoj upravlja operatorima distribucijskih sustava koji u pet županija imaju (prema podacima HSUP-a za 2018. godinu) 24 973 priključena potrošača, od čega 22 419 kućanstava i godišnje distribuiraju ukupno 77,673 mil. m³ prirodnog plina, odnosno 26,18 mil. m³ za kućanstva, dok sveukupna duljina plinske distribucijske mreže iznosi 843 km.

Valja spomenuti i da su se na iskorak prema Hrvatskoj odlučile i slovenske tvrtke. Tako su u siječnju 2019. godine energetska tvrtka Petrol i plinska tvrtka Geoplin (u ve-

ćinskom vlasništvu Petrola) preuzeli tvrtku Zagorski metalac. Zanimljivo je pri tome da se prijašnji 'lovac' time pretvorio u 'lovinu'. Naime, tvrtka sa sjedištem u Zaboku još je u srpnju 2014. godine preuzela poslovno područje distribucije i opskrbe plinom od posrnule komunalne tvrtke Komus iz Donje Stubice. Zagorski metalac danas u više općina i gradova Krapinsko-zagorske županije ima 17 527 priključenih potrošača, od čega 16 260 kućanstava, kojima godišnje distribuiraju 25,124 mil. m³ plina, odnosno 13,524 mil. m³ za kućanstva i ima 833 km plinske mreže.

ISKORAK IZ ZAGREBA

Iako se činilo da je najveća domaća plinska tvrtka, s tradicijom od gotovo 160 godina, nekako po strani kada je riječ o preuzimanjima i spajanjima u plinskom gospodarstvu, to se promijenilo u ožujku 2018. godine. Tada je Gradska plinara Zagreb u stečajnom postupku nad od posrnuvom tvrtkom Elektrometal

tal iz Bjelovara preuzela njezinu kćerinsku tvrtku Elektrometal - distribucija plina koja danas posluje pod nazivom Gradska plinara Bjelovar.

Iako se pretpostavljalo da će GPZ prije preuzeti nekog od manjih operatora plinskih distribucijskih sustava iz zagrebačkog prstena, takav je korak zapravo bio logičan. Naime, kada je Elektrometal završio u stečaju, a bio je nositelj dozvole za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe plinom, njegove je potrošače preuzela tvrtka GPZ - Opskrba, sestrinska tvrtka GPZ-a, također iz sastava Zagrebačkog holdinga.

Prema podacima iz 2018. godine, GPZ i GBP zajedno u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji imaju 298 972 priključena potrošača, od čega je 278 668 kućanstava. Istodobno, tvrtke zajedno godišnje distribuiraju 445,229 mil. m³ plina, od čega 264,906 mil. m³ za kućanstva i imaju plinsku mrežu ukupne duljine čak 2989 km.

VELIKO ŠIRENJE NA ISTOKU

No, do najvećeg širenja u plinskom gospodarstvu u proteklih nekoliko godina došlo je u Slavoniji. Sve je započelo još u ožujku 2018. godine kada je HEP Plin iz Osijeka, druga po veličini domaća plinska tvrtka s dugogodišnjom tradicijom plinifikacije i razvoja plinske struke (ranije pod nazivom Elektroslovanija), preuzela plinsku mrežu na području Općine Feričanci.

Godinu dana kasnije, u ožujku 2019., uslijedilo je preuzimanje tvrtke Plin Vtc iz Virovitice, a širenje HEP-a u plinskom 'businessu' za sada je završilo nedavnim, ranije spomenutim preuzimanjem tvrtki PPD - Distribucija plina i PPD - Opskrba kućanstava.

Tako bi sada HEP na području četiri slavonske županije: Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Požeško-slavonske i Virovitičko-podravne trebao imati ukupno 96 928 priključenih potrošača, od čega 89 448

kućanstava. Istodobno, ukupne godišnje distribuirane količine plina (na osnovi podataka za 2018. godinu) trebale bi dosegnuti 159,878 mil. m³, od čega 84,155 mil. m³ za kućanstva, dok će ukupna duljina plinske mreže biti impresivnih 3749 km.

BUDUĆNOST

U kojem će se smjeru dalje odvijati preuzimanja i spajanja u hrvatskom plinskom gospodarstvu teško je predvidjeti, baš kao i tko bi mogao biti sljedeći 'lovac' ili 'lovina'. Kandidata i za jednu i za drugu ulogu je mnogo, ponajviše zbog današnjih okolnosti zbog čega će mnoge jedinice lokalne samouprave prodajom plinske mreže i/ili distributera i opskrbljivača u svojem vlasništvu pokušati napuniti ispražnjene proračune.

Tome u prilog idu i podaci Hrvatske energetske regulatorne agencije iz veljače ove godine, prema kojima dozvole za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe plinom u Hrvatskoj i dalje ima 51 tvrtka, a za obavljanje djelatnosti distribucije plina 35 tvrtki (u pregledu se promatraju kao samostalne pravne osobe, a ne kao dio skupine, barem dok se ne provede konsolidacija). Riječ je o i dalje razmjerno velikim brojevima, za što baš i nema opravdanja na razmjerno malom plinskom tržištu kao što je hrvatsko, na kojem zbog raznih razloga potrošnja prirodnog plina iz godine u godinu pada. Očito je onda da će moći preživjeti samo oni najveći i najotporniji, a kako će se to odraziti na krajnje potrošače s obzirom na cijenu, pouzdanost i sigurnost opskrbe, pokazat će vrijeme. ■

Izvornici:

- ... 'Plinsko gospodarstvo Republike Hrvatske - 2018.', Hrvatska stručna udruga za plin, Zagreb, lipanj 2019.
- ... 'Plinarski priručnik - 7. izdanje', ENERGETIKA MARKETING d.o.o., Zagreb, ožujak 2014.
- ... 'Termoplin d.d. Varaždin 1970. - 2010.', Termoplin d.d. Varaždin, listopad 2010.
- ... www.hera.hr
- ... www.energetika-net.com
- ... www.hep.hr
- ... www.eon.hr
- ... www.moslavinaplin.hr
- ... www.plinprojekt.hr